

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๔๔

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ว่าการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เนื่องจากก่อนได้รับเลือกตั้ง นายทวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แหว้ฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมนุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า และนายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี ได้กระทำการฝ่าฝืน มาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการตามวิธีพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้ง ตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยให้โอกาสผู้ถูกคัดค้านทุกคนมาให้ถ้อยคำและแสดงพยานหลักฐานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้วผลการพิจารณาปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับนายทวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสาววย แหว้ฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมนุญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า และนายสนิท วรรณัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นผลมาจากการกระทำที่ฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ ประกอบกับมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ตามคำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๗๑/๒๕๔๔ ถึงที่ ๘๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ตามลำดับ

๒. คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๕๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มีมติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง ๑ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี ๒ คน เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ ๒ คน และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี ๒ คน ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านทุกคนตามคำสั่งนี้สิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่ มีคำสั่ง ทั้งนี้ ตามมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และนัยมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๓. ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๔ นายสนิท วรรณัญญา พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า นางสาวพวงเล็ก บุญเชียง นายทวี สุภธีระ นายวีระศักดิ์ จินารัตน์ นางสาววย แหว้ฒนะ นายธรรมนุญ มงคล

นายชิต เจริญประเสริฐ นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ได้ยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภา เพื่อขอให้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ เรื่อง คำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ กรณีการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี โดยให้เหตุผลสรุปได้ว่า คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการเพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) กล่าวคือ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจสั่งให้สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่ง และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ เป็นบทบัญญัติที่ขยายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกินกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) จึงมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกรณีกฎหมายขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีคำสั่งภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๕/๕ และถ้าหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งจะใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ มิได้ ประกอบกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยตรง

๔. ประธานรัฐสภาเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๗ ในฐานะเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่และสั่งให้สมาชิกภาพของผู้ร้องทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง ซึ่งผู้ร้องทั้ง ๑๐ คน โต้แย้งว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจ และใช้อำนาจผิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้ว ประธานรัฐสภาจึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

ประเด็นเบื้องต้น

ประเด็นเบื้องต้นมีว่า จะสมควรรับเรื่องนี้ไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ หรือไม่

เห็นว่า เรื่องนี้ประธานรัฐสภาส่งมาโดยเห็นว่าเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงสมควรรับไว้ดำเนินการตามข้อกำหนด ข้อ ๑๐

คำชี้แจงของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ถูกร้อง ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า

ข้อ ๑ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญให้มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการดังกล่าว ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มีประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ฯลฯ โดยรัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างเด็ดขาดที่จะดำเนินการในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ในการประกาศผลการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๔๕ (๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหากมีบุคคลใดซึ่งได้รับการประกาศรับรองผลการเลือกตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาไปแล้ว ต่อมาผู้คัดค้านการเลือกตั้งว่า การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อในภายหลังต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าผู้นั้นหรือผู้ใดได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริต เพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และเมื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนเสร็จแล้วคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๔๗ (๑) และ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การวินิจฉัยสั่งการดังกล่าวคือการสั่งให้เลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นั้นเอง บทบัญญัติดังกล่าวได้มีพระราช

บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐ (๕) และ (๘) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ หมวด ๓ การคัดค้านการเลือกตั้ง มาตรา ๕๔ ถึงมาตรา ๕๗ บัญญัติรองรับไว้ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

ข้อ ๒ การตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ในการตีความกฎหมายนั้นนอกจากจะตีความตามลายลักษณ์อักษรแล้วยังจะต้องตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และตีความบทบัญญัติต่างๆ ในกฎหมายฉบับเดียวกันให้สอดคล้องกันและมีผลบังคับใช้ได้ทุกมาตรา บทบัญญัติในกฎหมายฉบับเดียวกันย่อมมีศักดิ์และผลบังคับเสมอกัน เว้นแต่บทบัญญัติที่เป็นข้อยกเว้นของบททั่วไป

บทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ (การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา) และบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ (อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นั้น จะต้องตีความให้มีผลบังคับเสมอกัน เพราะบทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ ให้อำนาจข้อยกเว้นของบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๗ แต่อย่างไรก็ตาม ดังนั้น การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจึงอาจเป็นไปตามมาตรา ๑๓๓ หรือเป็นผลจากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) ซึ่งบทบัญญัติมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ก็ได้บัญญัติยืนยันว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจะต้องออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนี้แล้ว พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๖ (บัญญัติสอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย) ซึ่งบัญญัติว่าเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่มียกคำสั่ง...

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับก่อนๆ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งได้ให้อำนาจศาลยุติธรรมในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่เนื่องจากการคัดค้านการเลือกตั้งก็ไม่ได้บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้ง และศาลสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น สิ้นสุดลงไว้ในบทบัญญัติว่าด้วยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำนองเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ที่บัญญัติให้อำนาจของศาลยุติธรรมดังกล่าวมาเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภাজึงอาจสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือมาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งบัญญัติมารองรับมาตรา ๑๔๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงไม่ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อ ๓ การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่อันเนื่องมาจากการคัดค้านการเลือกตั้ง

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๘๔ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า ตามมาตรา ๘๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยกฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาว่าจะต้องสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายในกำหนดระยะเวลาเท่าใด แต่จะต้องดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้าตลอดระยะเวลาที่สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านยังอยู่ในตำแหน่ง ทั้งนี้ เป็นอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย (ex officio) ตามมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้าน ไม่สมควรที่จะได้รับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งใหม่ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ สั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้น มีกำหนดเวลา ๑ ปี แต่ต้องสั่งภายใน ๑ ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง

สำหรับกรณีสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน ที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงโดยผลแห่งกฎหมาย อันเนื่องมาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๘๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ายังสมควรให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใหม่ (เลือกตั้งซ่อม) ได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมิได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ข้อ ๔ ความมีผลบังคับของการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ในบรรดากิจการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ดำเนินการควบคุมดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจแบ่งได้ ๓ ประเภท

ประเภทที่ ๑ การที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งสั่งไม่รับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้ง คำสั่งดังกล่าวไม่ถึงที่สุด ผู้สมัครมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาได้ภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่

ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ และถึงแม้ว่าผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งได้ประกาศรับสมัคร ผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว ก่อนวันเลือกตั้งถ้าปรากฏหลักฐานว่าผู้สมัครผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะ ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งอาจยื่นคำร้องต่อ ศาลฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้เพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น ตามมาตรา ๓๔/๑ แห่งพระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ประเภทที่ ๒ การใช้อำนาจของประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียน พรรคการเมือง ในกรณีให้เห็นสมควรให้ยุบพรรคการเมือง หรือในเรื่องการขอจัดตั้งพรรคการเมือง การสั่งการหรือความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมืองนั้นยังไม่มีสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาดหรือถึงที่สุด อำนาจวินิจฉัยที่มีสภาพบังคับถึงที่สุดในเรื่องดังกล่าวเป็นของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๗ มาตรา ๖๗ มาตรา ๗๒

ประเภทที่ ๓ อำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่ กล่าวมาในข้อ ๑ นั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้นำเอาอำนาจของศาลยุติธรรมตาม รัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ มาเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงแสดงให้เห็นว่าเมื่อ คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้ว คำสั่งดังกล่าวย่อมมีสภาพบังคับเสร็จเด็ดขาด หรือถึงที่สุด (res judicata) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการใช้อำนาจทางตุลาการ (judicial function) ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ที่ได้รับผลจากคำสั่งดังกล่าวไม่อาจนำไปอุทธรณ์หรือฟ้องร้องต่อ องค์กรใดให้พิจารณาทบทวนได้อีก

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๑๓๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งกำหนดระยะเวลาในการจัดการเลือกตั้ง แทนตำแหน่งที่ว่างลง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการ เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง ย่อมแสดงให้เห็นถึง เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้คำสั่งเลือกตั้งใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีสภาพบังคับ เสร็จเด็ดขาด และเริ่มดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนโดยเร็ว

ข้อกฎหมาย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๖ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๕๗ การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ภายหลังจากที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิก คนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว

มาตรา ๑๓๓ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

- (๑) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๕
- (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖
- (๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๗
- (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๘
- (๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๕๖ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่ วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี

(๙) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลา ไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

(๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๔๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติและกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

มาตรา ๑๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๒) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๕) ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ

(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวนสอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

มาตรา ๑๔๖ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง กัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การออกเสียงประชามติมิได้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งคัดค้านว่าการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน

มาตรา ๒๖๖ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๒) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๔) ออกข้อกำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

(๕) ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้ง และจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(๖) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ สมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๗) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วย เลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง หรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(๘) ประกาศผลการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

(๙) ดำเนินการหรือประสานงานกับหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๑๐) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกตเสนอต่อรัฐสภา

(๑๑) ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญอื่น หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหา ข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือ กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการโดยพลัน

ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาส มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของ
กรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน

วิธีการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง
กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๓. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ
สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๔๔ ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจะจงใจให้ผู้มี
สิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้น
การลงคะแนนให้แก่ผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังนี้

(๑) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมว่าจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์
อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด

(๒) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรง
หรือโดยอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์หรือสถาบันอื่นใด

(๓) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ

(๔) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(๕) หลอกลวง บังคับ ชูเจี๊ยะ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใ้ร้ายด้วยความเท็จหรือจงใจให้เข้าใจผิด
ในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

มาตรา ๕๔ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งใดแล้ว
ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัครในเขตเลือกตั้งนั้น พรรคการเมืองที่มีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น
หรือพรรคการเมืองที่เสนอบัญชีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ เห็นว่าการเลือกตั้งของหน่วย
เลือกตั้งใดในเขตเลือกตั้งนั้น หรือของเขตเลือกตั้งดังกล่าวมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ผู้มี
สิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองนั้นมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เว้นแต่เฉพาะกรณีร้องคัดค้านเพราะเหตุตามมาตรา ๔๑
หรือมาตรา ๔๓ ให้ยื่นคำร้องคัดค้านภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง
เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่

มาตรา ๕๕ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านแล้วให้ดำเนินการพิจารณา
โดยไม่ชักช้า และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม สมควรจะให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่ ให้มีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น แต่ถ้าเป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่หรือเลือกตั้งใหม่เฉพาะแต่สมาชิกวุฒิสภาคนใดที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งตามคำร้องคัดค้านนั้นก็ได้อีก

(๒) ถ้าเห็นว่าการที่ผู้ใดได้รับการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือแม้มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมแต่ไม่มีเหตุอันสมควรจะให้มีการนับคะแนนใหม่ หรือเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น หรือเฉพาะสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น ให้มีคำสั่งยกคำร้องคัดค้านเสีย

มาตรา ๕๖ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่มิได้คำสั่ง แต่ทั้งนี้ ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำให้ไปก่อนหน้านี้ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับแจ้งคำสั่ง

ในกรณีที่มีการนับคะแนนใหม่และเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านต้องสิ้นสุดลง ให้มีผลตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนใหม่ แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำให้ไปก่อนหน้านี้ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนใหม่

มาตรา ๕๗ วิธีการพิจารณาคัดค้านการเลือกตั้งให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

๔. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๘๕/๓ ให้มีคณะกรรมการตรวจสอบคณะหนึ่งประกอบด้วย ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการกฤษฎีกาทุกคณะตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ และไม่ใช่มหาชิกพรรคการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในพรรคการเมืองเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ ในกรณีที่ประธานกรรมการกฤษฎีกาคณะใดไม่อาจดำรงตำแหน่งกรรมการได้ ให้กรรมการกฤษฎีกาประจำคณะนั้นเลือกกรรมการกฤษฎีกาคณะหนึ่งในคณะเดียวกันที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวเป็นกรรมการแทน ในกรณีที่ไม่มีกรรมการแทนได้ ให้คณะกรรมการนี้ประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครผู้ใดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตามพรรคหนึ่ง เพื่อพิจารณาให้ความเห็นว่าความเห็นดังกล่าวเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการโดยเที่ยงธรรมหรือไม่ หากคณะกรรมการดังกล่าวมีความเห็นต่างไปจากความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีคำวินิจฉัยตามความเห็นเดิมก็ได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและให้ประกาศคำวินิจฉัยพร้อมทั้งเหตุผลและความเห็นของคณะกรรมการตามพรรคหนึ่งในราชกิจจานุเบกษา

การให้ความเห็นของคณะกรรมการตามพรรคสอง ต้องกระทำโดยที่ประชุมคณะกรรมการที่มีกรรมการร่วมประชุมไม่น้อยกว่าสองในสามและต้องกระทำภายในเวลาไม่เกินห้าวันนับแต่วันได้รับเรื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หากพ้นห้าวันแล้วยังไม่มีความเห็นของคณะกรรมการ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการต่อไป

ให้คณะกรรมการตามพรรคหนึ่งได้รับคำตอบแทนตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา ๘๕/๕ ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใด กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำ ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งแล้วแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรีทราบ

ให้นำความในมาตรา ๘๕/๓ มาใช้บังคับกับการดำเนินการตามพรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๕๐ ให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ ๒ เขตเลือกตั้ง หน่วยเลือกตั้ง และที่เลือกตั้ง ส่วนที่ ๓ เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ส่วนที่ ๔ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส่วนที่ ๖ ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้งเฉพาะมาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๗ ส่วนที่ ๗ การลงคะแนนเลือกตั้ง ส่วนที่ ๕ การลงคะแนนเลือกตั้งสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้ง และส่วนที่ ๑๐ การดำเนินการกรณีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ของหมวด ๑ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เว้นแต่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองมาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในหมวดนี้

การแต่งตั้งกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นประธานกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งหนึ่งคน และกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจำนวนหกคน แต่มีให้นำความในมาตรา ๑๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิการเสนอชื่อผู้แทนของพรรคการเมืองมาใช้บังคับ และให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเป็นกรรมการนับคะแนนเลือกตั้งด้วย

การนับคะแนนเลือกตั้งให้กระทำ ณ ที่เลือกตั้ง และให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ ๘ การนับคะแนนและการประกาศผลการเลือกตั้ง เฉพาะกรณีการนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เว้นแต่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองมาใช้บังคับกับการนับคะแนน และการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในหมวดนี้

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามมาตรานี้ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรานี้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาบทบัญญัติใดๆ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่นำมาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย ถ้าบทบัญญัตินั้นขัดหรือแย้งกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นความผิดและมีบทกำหนดโทษสำหรับความผิดนั้นให้นำมาใช้บังคับกับการกระทำใดๆ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยให้ถืออัตราโทษอย่างเดียวกัน

ประเด็นการพิจารณา

จากข้อเท็จจริงข้างต้น ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยรวม ๓ ประเด็นคือ

๑. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับมาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าวไว้ นั้น จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๒. ประเด็นที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยตาม ๑ ดังกล่าว สมควรที่ศาลรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยเสียด้วยว่าบทบัญญัติในมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้ง โดยอ้างว่ามีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งให้มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืน กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่ บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕/๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการ ให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่การประกาศผลเลือกตั้งนั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๑ การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมาตรา ๑๐ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการ การเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับมาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน (คือ นายสนิท วรปัญญา กับพวก) สิ้นสุดลงโดยที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดดังกล่าว นั้น จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า

๑. มาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) แห่งรัฐธรรมนูญ กำหนดเหตุสิ้นสุดของสมาชิกภาพของ สมาชิกวุฒิสภา อันเป็นลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ เมื่อสมาชิกวุฒิสภาคนใดเข้าลักษณะข้อใดข้อหนึ่ง ในสิบข้อ สมาชิกภาพก็สิ้นสุดลงทันที ซึ่งสาระสำคัญชัดเจนอยู่แล้วแต่ละข้อ เช่น ตาย ลาออก เป็นต้น

๒. การพ้นจากสมาชิกภาพ เพราะผลการเลือกตั้งที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจชัดเจนอยู่แล้วในหลายมาตรา กล่าวคือ

มาตรา ๑๔๔ แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

มาตรา ๑๔๕ (๔) แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ในหน่วยเลือกตั้งที่มีหลักฐานเชื่อได้ว่ามีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

มาตรา ๑๔๗ (๑) และ (๒) แห่งรัฐธรรมนูญ กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อมีผู้คัดค้านการเลือกตั้งว่าเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนการเลือกตั้ง มีการดำเนินการโดยไม่สุจริตแล้วให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน

มาตรา ๑๐ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ การเลือกตั้งที่มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ได้บัญญัติสาระไว้ในมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ (๑) ถึง (๕)

มาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้และให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ที่ถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ข้อเท็จจริงการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน เป็นการดำเนินการตามกระบวนการและวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจตามรัฐธรรมนูญพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง ๒ ฉบับ ตามมาตราที่กล่าวมา ผลการดำเนินการปรากฏว่ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งทั้ง ๗ เขต ของอดีตสมาชิกวุฒิสภา ๑๐ คน มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

จึงวินิจฉัยว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ตามคำสั่งที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๑๐ คน สิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

ประเด็นที่ ๒ มาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา สิ้นสุดลงมาจากหลายสาเหตุ กล่าวคือ

๑. สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๓๓ (๑) ถึง (๑๐) แห่งรัฐธรรมนูญ อันถือว่าเป็นคุณลักษณะเฉพาะบุคคลที่เกิดขึ้นตามข้อใดข้อหนึ่งในสิบข้อที่กำหนดไว้

๒. สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา สิ้นสุดลงเพราะกระทำการอันฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการ

การเลือกตั้งมีอำนาจตามมาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ (๔) มาตรา ๑๔๗ แห่งรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ พ.ศ. ๒๕๔๑ สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้าน ต้องสิ้นสุดลงไปด้วยโดยปริยาย

จึงวินิจฉัยว่า มาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ ๓ การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้เลือกตั้งโดยอ้างว่ามีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ฯ และอ้างเหตุผลในการออกคำสั่งว่ามีการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕/๕ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสั่งการให้เสร็จภายใน ๑ ปี เป็นการวินิจฉัยที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การสั่งการเกี่ยวกับการเลือกตั้งกรณีที่มีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถดำเนินการได้ ๒ วิธี คือ ให้เลือกตั้งใหม่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ เป็นผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลง แต่สามารถสมัครรับเลือกตั้งใหม่ได้ อีกวิธีหนึ่ง คือสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ ซึ่งทำให้ผู้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งดังกล่าวนั้นมีอาจสมัครรับเลือกตั้งใหม่ได้

การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่กรณีสมาชิกวุฒิสภา ๑๐ คน คณะกรรมการการเลือกตั้งมีเหตุผลว่า การกระทำของสมาชิกวุฒิสภา ๑๐ คน ไม่ร้ายแรงนักและเป็น การดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ หมวด ๓ ว่าด้วยการคัดค้านการเลือกตั้ง มาตรา ๕๔ ถึงมาตรา ๕๗ เมื่อมาตรา ๘๕/๕ ได้แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นภายหลัง การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาผ่านมาแล้วหลายเดือน การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้ดุลยพินิจให้มีการเลือกตั้งใหม่ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๔) และมาตรา ๑๔๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๑๐ (๗) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๕ (๑) และมาตรา ๕๖ แทนที่จะสั่งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๘๕/๕ จึงเป็นการใช้อำนาจตามที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว

จึงวินิจฉัยว่า

๑. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ตามคำสั่งที่ ๘๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

๒. มาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๓. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุที่มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๕๔ เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๘๕/๕ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

นายพัน จันทรปาน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ